

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2006-2-56 (Menfi Tespit/ Muafiyet)
Karar Sayısı : 06-61/821-236
Karar Tarihi : 7.9.2006

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

II. Başkan Üyeler : Tuncay SONGÖR,
: Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Rifki ÜNAL
Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, M. Sıraç ASLAN,
Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN.

B- RAPORTÖRLER : Ilgaz SARIOĞLU, Ayşe Özlem UZUN

C- BİLDİRİMDE BULUNAN: - BG Model Ajansı Reklam Org. ve Tic. Ltd. Şti.
- Bortur Turizm San. ve Ltd. Şti.
- Cast 33 Casting Production
- People Casting Production Ltd. Şti.
- EAG Org. Tanıtım Hizm. Ltd. Şti.

20

D- TARAFLAR : - BG Model Ajansı Reklam Org. ve Tic. Ltd. Şti.
Osmanlı Sokak Osmanlı İş Merkezi No: 24
Kat: 3 Taksim/İstanbul
- Bortur Turizm San. ve Ltd. Şti.
Moda Cad. No: 28 Kat: 5 Kadıköy/İstanbul
- Cast 33 Casting Production
Lamartin Cad. 16/8 Taksim/İstanbul
- People Casting Production Ltd. Şti.
İnönü Cad. No: 35/25 Gümüşsuyu/İstanbul
- EAG Org. Tanıtım Hizm. Ltd. Şti.
Nispetiye Cad. Fecri Ebcioğlu Sokak Sevgi Sitesi
A Blok Levent/İstanbul

30

E- DOSYA KONUSU : Beş kast ajansı tarafından sektördeki çalışma esaslarına yönelik olarak hazırlanan sözleşme taslağına 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde menfi tespit belgesi verilmesi/ muafiyet tanınması talebi.

40

F- DOSYA EVRELERİ : Kurum kayıtlarına 24.5.2006 tarih ve 3261 sayı ile intikal eden bildirimde, eksiklikler tespit edilmesi üzerine taraflara gönderilen ek bilgi ve belgeler 24.7.2006 tarih ve 5070 sayı ile Kurumumuza intikal etmiştir.

06-61/821-236

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 8. maddesi uyarınca yapılan incelemeler sonucunda düzenlenen 24.8.2006 tarih ve 2006-2-56/MM-06-IS sayılı Menfi Tespit/Muafiyet Raporu, 25.8.2006 tarih ve REK.0.06.00.00-130/132 sayılı Başkanlık önergesi ile 06-61 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda, taraflarca Kurumumuza gönderilen Genel Prensipler ve İş Anlaşması'nda yer alan ödeme koşullarına ilişkin ifadelerin çıkarılması koşuluyla menfi tespit belgesi verilebileceği, aksi takdirde söz konusu sözleşmenin menfi tespit ya da muafiyet alamayacağı ifade edilmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. Sektörün İşleyişi

Reklamcılık sektörü, temel olarak; reklamverenler, reklam ajansları, reklam mecraları, reklamın üretiminde rol alan yapımcılar, cast ve model ajanslarından oluşmaktadır. Bir reklamveren, öncelikle, reklamın yaratıcılık gerektiren kısmının yapımı için bir reklam ajansı ile anlaşır. Reklam ajansı, reklam senaryosunun ilgili mecrada yayınlanabilir hale getirilebilmesi için bir film yapım şirketi ile anlaşır. Film yapım şirketi ise gerekli ve uygun görülen oyuncu, sanatçı, dublajcı ve diğer icracı sanatçılara ya kendisi bizzat iribat kurar veya bir cast ya da model ajansı aracılığıyla bu kişilerle anlaşır. En sonunda, yayınlanabilecek bir hale getirilen reklam filmi için, ya reklam ajansının kendi bünyesinde yer alan medya birimi ya da harici bir medya satın alma şirketi aracılığı ile ilgili mecrada tespit edilir. Bunlar dışında, sektörde son on yıl içerisinde (medya ajanslarının kendi bünyelerinde veya bağımsız olarak kurulan) medya satın alma ve planlama şirketleri de önemli bir yer edinmiştir.

H.2. İlgili Pazar

H.2.1. İlgili Ürün Pazarı

Cast ve model ajansları, belli bir komisyon karşılığında, reklam yapım ve tanıtım şirketleri, reklam ajansları, film şirketleri veya doğrudan reklam verenlerden oluşan şirketler ile bünyelerinde kayıtlı olarak çalışan manken, model ve oyuncularını bir araya getirmekte ve bunlar arasında yapılacak anlaşmalara aracılık etmektedir. Bu bakımdan reklamcılık sektörü içerisinde cast ve model ajanslarının rolü, reklam, tanıtım, organizasyon (defile, fuar, sergi, ekspozisyon, festival vb.), film gibi gösterimlerde rol alacak fotomodel, manken, oyuncu, dansçı, animatör, seslendirme sanatçısı, hostes, sunucu vb. insan kaynağını temin etmektedir.

Bu sebeple, cast ve model ajanslarının faaliyet göstermekte olduğu ilgili ürün pazarı "*fotomodel, oyuncu ve manken temin pazarı*" olarak belirlenmiştir.

H.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

Dosya konusu cast ajansları, Türkiye sınırları içerisinde faaliyet gösteren reklam ve film yapım şirketlerine manken, hostes, oyuncu, fotomodel temini işiyle iştigal etmektedir. Bu sebeple dosya kapsamındaki ilgili coğrafi pazar “*Türkiye Cumhuriyeti sınırları*” olarak belirlenmiştir.

H.3. DEĞERLENDİRME

100 H.3.1. Sözleşmeye İlişkin Genel Değerlendirme

110 Son yıllarda, reklam yapım hizmetleri pazarında yer alan taraflar arasındaki ilişkilerin belirlenmesi, tarafların yükümlülükleri ile piyasada teamül haline gelmiş kuralların bir sözleşme etrafında çerçeveye oturtulması yönünde çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Örneğin Reklamcılar ve Reklamverenler Dernekleri, reklamcılık sektöründe belli standart ve temel etik kuralların oluşturulması amacıyla tavsiye sözleşmeler hazırlamışlardır¹. Bu sözleşmelerde reklam ajansları, medya ajansları, yapım şirketleri ve cast ajansları arasındaki ilişkilerin ne şekilde düzenleneceği, bu teşebbüslerin faaliyet alanları ve kapsamı, sektörde teamül haline gelmiş kurallar çerçevesinde belli bir çerçeveye oturtulmaya çalışılmıştır.

120 Cast ve model ajanslarının menfi tespiti konu olan sözleşmeleri de reklamcılık sektöründeki bu yapılanmanın bir kolunu teşkil etmekte, reklamcılar ve reklamverenler tarafından yapılmış olan düzenlemelerin karşı ayağını oluşturmaktadır. Kurum’a intikal eden bildirim formunda, sözleşmenin amacının “*reklam ajansları, yapım şirketleri ve reklam fotoğrafçıların model ve cast ajanslarını devre dışı bırakarak sanatçı ve model seçimini kendi iç bünyelerinde piyasa teamül ve ilkelerine aykırı olarak seçmelerini engellemek ve seçilmiş olan modellerin haklarını korumak*” şeklinde belirtilmiştir.

130 Genel olarak sözleşmede, bir reklam filmi veya dizide çalışma usul ve esaslarının düzenlendiği görülmektedir. Bu çerçevede, çalışma süreleri, fazla mesaiye ve ertesi güne kalınması durumundaki ücretlendirme politikası, oyuncuların yiyecek, içecek, ulaştırma, konaklama, sigortalama vb. masraflarının karşılanması, normal ve ek çalışma sürelerinin ücretlendirilmesi, çekilen filmlerde yapılacak değişikliklere ilişkin düzenlemeler, çekilen reklam/sinema/tanıtım filminin halka sunulması, filmin Türkiye’de veya yurtdışında gösterime sunulması hallerindeki ücretlendirme politikası, faturaların mütemerit olma halleri vb. film çekimine ilişkin genel çalışma prensipleri belirlenmiştir. Genel çalışma koşul ve esaslarına ilişkin maddeleri açısından değerlendirildiğinde Sözleşme, 4054 sayılı Kanun’a aykırılık teşkil etmemektedir.

¹ Rekabet Kurulu’nun 17.7.2003 tarih ve 03-51/576-252 sayılı Reklamcılar Derneği kararı.

06-61/821-236

Öte yandan, Sözleşme’de yer alan ücretlendirmeye ilişkin maddeleri, Kanun’un 4. maddesi kapsamına girmektedir. Bu maddeler, aşağıda yer almaktadır.

Madde 1 “Günlük çalışma süresi toplam bir saatlik ara dinlenme süreleri dahil 10 saattir. Eğer günlük çalışma süresi aşılmış ise her fazla çalışma saati için 1/10 (onda bir) oranında fazla çalışma ücreti yapım/reklam ajansı tarafından ayrıca ödenir. Çalışma fazlası ücret; devam eden günler için de ilk gün ücreti üzerinden hesaplanır.”

140 Madde 2 “Çalışma süresi bir günden uzun sürecekse çalışılan her güne günlük ücretin yarısı ilave edilir.”

Madde 3 “Yapılan bir günlük el modelliği çekimleri (ya da diğer uzuvları kapsayan çekimler) ikinci gün devam ettiğinde tespit edilen ücret, ikinci ve takip eden günlerde de uygulanır.”

Madde 4 “Bir yıllık halka sunum süresi içinde sözleşme konusu televizyon filmi sinemada gösterildiğinde, sözleşmeye aslolan ücretin yarısı yapım/reklam ajansı tarafından ödenir. Sinema reklam filmi televizyonda gösterildiğinde ise, sözleşme bedelinin tamamı yapım/reklam ajansı tarafından ödenir.”

150 Madde 5 “Yapılacak çalışmalarda oyuncu için anlaşılan bedel sadece ‘Türkiye’de halka sunulacaktır’ şartına bağlı olarak saptanır. Eğer yapılan çalışma yerli ve yabancı medya aracılığıyla yurt dışında gösterime sunulursa, yapım/reklam ajansı tarafından ülke için yurt içinde tespit edilmiş ücretin yarısı ayrıca ödenir. (kullanım alanı itibariyle yurt içinde %50’lik bir ödeme gerektirir. Yurtdışı için de her bir ülke için aynen talep edilir.)”

160 Madde 6 “Çekilen reklam/sinema/tanıtım filminin ya da reklam fotoğrafının herhangi bir nedenle halka sunulmaması, gösterime girmemesi, hiçbir şekilde kullanılmamasında, oyuncunun/fotomodelin yetersiz oluşu ifadesine bakılmaksızın tespit edilmiş ücretin tamamı tahsil edilir. (Ücretin yarısının veya bir kısmının ödenmesi mümkün değildir.) Ancak, ikinci ve takip eden alanlarda kullanımla ilgili baştan tespit edilmiş bir toplam ücret varsa, buna bakılmaksızın tek gün ve tek kullanım ücreti tam olarak alınır.”

Madde 7 “Çekim günü yada çekim esnasında iş ertelenirse/iptal edilirse; anlaşılan ücretin (global ücret ve gün olarak anlaşılmasa bile), bir günlük kısmının yarısı oranında yapım/reklam ajansı ödeme yapar. Mücbir sebepler konunun dışındadır. (Deprem, yangın gibi).”

170 Madde 8 “Çekim esnasında oyuncunun/fotomodelin yetersizliği nedeniyle , yönetmenin /fotoğrafçının talimatlarına uyulmamasında ise oyuncuya/fotomodele ilk gün ücretinin yarısı ödenir.”

Yukarıda yer alan maddelerin içeriğiyle ilgili olarak, raportörlerce reklamcılık sektöründe faaliyet gösteren çeşitli ajansların yetkilileriyle telefon

görüşmeleri yapılmıştır. Bu görüşmeler neticesinde elde edilen bilgiler aşağıda sunulmaktadır.

180 BG Ajans yetkilisi, yukarıda yer alan maddelerdeki fiyatlama oranlarının aslında piyasada uygulanmakta olan ve teamül haline gelmiş oranlar olduğunu, buradaki amacın fiyat tesbit etmek değil piyasadaki belirsizlik ve düzensizlikten istifade ederek fahiş fiyat uygulayan cast ajanslarına karşı reklamverenleri uyarıcı ve bilgilendirici göstergeler oluşturmak olduğunu, bu kuralların bir sözleşme çerçevesinde kesinleşmemesi halinde örneğin A ürün için 3 değişik ajanstan fiyatları farklı 3 farklı oyuncu alındığında (anne, baba ve çocuk) çekilecek reklam filminden sonradan basın ilanı yapılacaksa bu 3 ajansın bu 3 oyuncu için TV reklam filmine göre farklı fiyatlar vermekte olduğunu ve fiyatlar arasındaki uçurumlar sebebiyle müşterinin projeden vazgeçtiğini belirtmiştir. Yetkili kişi, piyasanın işleyişinin de bu yönde olduğunu göstermek amacıyla bu fiyatlandırma oranlarını uygulayan Duygu Başara Cast Ajansı, Deniz Tüney Ajans, No Name Ajans ve Goldmine Ajans'a ait sözleşme örneklerini Kurumumuza göndermiştir.

190 Cast 33 yetkilisi, bu oranların tesbit edilmesindeki mantığı şu şekilde açıklamaktadır: *“Reklam/sinema vb. filmi çekiminde ön planda olan unsur, insan, yani oyuncu faktörüdür. Bir oyuncu, herhangi bir ajans tarafından bir film için çok talep edilebilirken başka bir film veya başka bir ajans tarafından hiç talep edilmeyebilir. Bu sebeple, fiyatın belirlenmesinde bedelin yarısı ajansın telif hakkı ise geri kalan yarısı oyuncunun işgücü hakkıdır. Burada esas fiyat tespit edilmemekte, film çekiminden sonra gelen basın ilanı, sinema teklifi, billboard ve poster hazırlama gibi ikincil işler için alınacak ücretin esas ücret üzerinden hangi oranda alınması gerektiği düzenlenmeye çalışılmaktadır. Bu oranlar, piyasada önde gelen 13-14 ajans tarafından kabul edilmiş oranlardır. İkinci gün veya ikincil iş için esas ücretin %50 sini talep etmekteki mantık şu şekildedir; ilk gün alınan ücret içinde iş üzerindeki telif hakkı zaten mevcuttur. İkinci gün bu işin devam etmesi veya bu iş üzerine yeni bir işin eklenmesi durumunda sadece oyuncunun işgücü hakkı olan %50 talep edilmektedir.”*

200 Ayrıca söz konusu yetkili, sözleşmede yer alan oranların aslında ileride değişmesi gereken oranlar olduğunu, örneğin telif hakkının %75 olacak şekilde piyasada yeni bir düzenlemeye gidilmesi gerektiğini de belirtmiştir.

210 Sektördeki diğer cast ajanslarından Duygu Başara Casting, Gaye Sökmen Ajans ve Neşe Erberk Ajans yetkilileri ile yapılan görüşmelerde de, sözleşmede yer alan bu oranların uzun yıllardan beri bu piyasada uygulanmakta olan oranlar olduklarını, birer teamül haline geldiklerini, bu kuralların bir sözleşmede toplanmasının sektöre ve özellikle oyunculara çok büyük faydalar sağlayacağını, örneğin reklam ajansı ile cast ajansı arasında yapılan bir sözleşmede filmin yurt dışında gösterilmesine ilişkin bir hüküm konmamış ve buna rağmen film yurt dışında gösterime girmiş ise oyuncunun hakkının yeneceğini ve oyuncunun parasından mahrum kalacağını, bu tür işlemler için, Avrupa ve Amerika piyasalarında da uygulanan belli oranlar bulunduğunu belirtmişlerdir.

220 Bir film yapım şirketi olan Filma Cass'ın yetkilisi de benzer biçimde, sözleşmede yer alan bu oranların aslen piyasada kabul görmüş teamüller olduklarını, bununla birlikte, "yurt dışı" ifadesinden hangi ülkenin kastedildiğinin ve telifin ne zaman başlayacağını sözleşmede açıkça belirtilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

H.3.2. Sözleşmedeki Fiyata İlişkin Maddelerin Değerlendirilmesi

230 Raportörlerce görüşmelerde elde edilen bilgilerden, Sözleşme'deki oranların piyasada kabul görmüş teamüller olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, piyasada zaten uygulanan bazı kuralların bir sözleşmede kesinleştirilmek istendiği sonucunu doğurmaktadır. Öte yandan, sözleşmede %50 olarak ifade edilen telif hakkının ileride değiştirilmesi gerektiği de sektördeki çeşitli yetkililer tarafından belirtilmiştir.

240 Sözleşmeyi Kurum'a yollayan ajanslar, bu sözleşmenin sadece kendilerini bağlayıcı olacağını, sektörde yer alan diğer cast ve model ajanslarını veya reklam yapımcılarını bağlayıcı olmayacağını taahhüt etmektedir. Bunun gibi, herhangi bir ajansa bağlı olmadan çalışan model ve oyuncular için de bu sözleşmenin geçerliliği olmayacaktır. Bununla birlikte, bu beş ajansın ilgili ürün pazarındaki paylarının toplamı yaklaşık olarak tesbit edilmiştir. Pazarda faaliyet gösteren toplam 60-70 ajansın bulunduğu ve bu 70 ajanstan sadece 13-15 ajansın profesyonel olarak bilfiil bu işle uğraştığı bir ortamda paya sahip olmak önemli bir gücü temsil etmektedir. Sözleşmede yer alan hükümlerin 4054 sayılı Kanun çerçevesinde değerlendirilmesinde bu pazar gücünün de dikkate alınması gerekmektedir.

250 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi, "belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar"ı yasaklamaktadır. İlgili maddenin (b) bendi, "mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi"ni bu tür hallere bir örnek olarak göstermektedir.

Bu bakımdan, Sözleşme'de yer alan, "ikinci gün için ücretin yarısı, ek çalışma için ücretin onda biri ödenir vb." ifadeler, fiyatların dolaylı olarak tesbiti anlamına gelmesi sebebiyle 4. madde kapsamına girmekte ve Sözleşme, Kanun'a aykırılık teşkil etmektedir. Bu nedenle, sözleşmeye menfi tespit verilebilmesi için fiyatlara ilişkin bu hükümlerin sözleşmeden çıkartılması gerekmektedir.

I- SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

260 1-BG Model Ajansı Reklam Org. ve Tic. Ltd. Şti., Bortur Turizm San. ve Ltd. Şti., Cast 33 Casting Production, People Casting Production Ltd. Şti., EAG Org. Tanıtım Hizm. Ltd. Şti. (Company) tarafından Kurumumuza gönderilen Genel

06-61/821-236

Prensipier ve İş Anlaşması'na ödeme koşullarına ilişkin ifadelerin çıkarılması koşuluyla menfi tespit belgesi verilmesine,

2-Bu koşulun yerine getirilebilmesi için kararın tebliğinden itibaren taraflara 60 gün süre verilmesine, Kurulumuzca gerekli görülen düzeltmeler yapılmadan uygulamaya devam edilmesi halinde haklarında soruşturma açılacağı ve 4054 sayılı Kanun'un 16. ve 17. maddeleri uyarınca işlem yapılacağına taraflara bildirilmesine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.